

Mano izločajo tudi bolšice

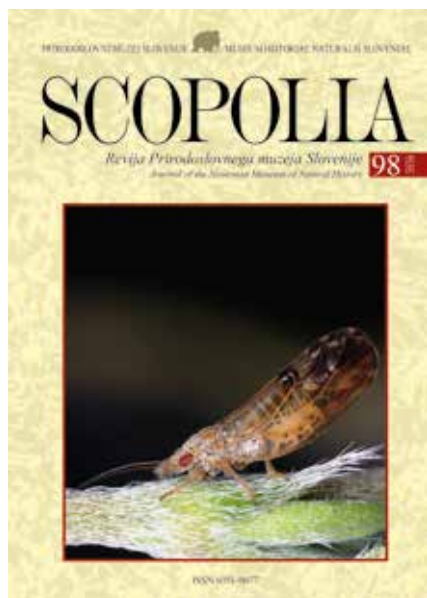
Janez Gregori

janez.gregori@gmail.com

Ste že slišali za bolšice? Verjamem, da ne. To so drobne žuželke, njihova telesna dolžina je med 1,7 in 4 mm, le redke so malo večje in dosegaajo dolžino do 5,2 mm. Sodijo v red kljunatih žuželk (*Hemiptera*), ki med drugimi združuje še škržate, kaparje in listne uši. Slednji dve skupini dobro poznamo tudi čebelarji, saj njuni predstavniki izločajo mano, ki je bogata čebelja gozdna paša. Mano pa izločajo tudi bolšice.

Sedaj imamo priložnost, da se z bolšicami podrobneje seznanimo. V reviji *Scopolia*, glasilu Prirodoslovnega muzeja Slovenije, je izšel prispevek dr. Gabrijela Seljaka z naslovom *Bolšice Slovenije (Insecta: Hemiptera: Psylloidea)*. To je pravzaprav prvi tovrstni seznam, katalog evropskih bolšic z določenega ozemlja, v tem primeru Slovenije. Besedilo je v angleščini, s slovenskimi izvlečki. Na 224 straneh avtor predstavlja 129 vrst naših bolšic, večino tudi z izjemno kakovostnimi fotografijami, tako odraslih živali, kot njihovih razvojnih stopenj. Pri vsaki vrsti bolšic je fotografija rastlinske vrste, ki je njen glavni ali celo edini gostitelj. Pri vseh vrstah je objavljen zemljevid njihove do sedaj ugotovljene razširjenosti v Sloveniji.

Bolšice so podobne drobnim škržatom, tipalnice imajo mnogo daljše, krila pa so nežnejša, z malo žilami. Letijo malo in bolj slabo, odlično pa skačejo, zato jih poznamo tudi pod imenom listne bolhe. Kljub neznatni velikosti, so mnoge vrste gospodarsko zelo pomembne, ker se lahko, podobno kot drugi predstavniki kljunatih žuželk, v kratkem času neverjetno razmnožijo. Tako kot njihovo sorodstvo, tudi bolšice na rastlinah sesajo njihove sokove, večina vrst na določni vrsti rastline ali sorodni skupini, in nekatere vrste izdatno izločajo me-

Na naslovnici revije *Scopolia* je predstavljena bolšica vrste *Livilla spectabilis*, samica, dolžina telesa je 4,3 do 5,1 mm.

Hruševa bolšica, *Cacopsylla pyrisuga*, nimfe pete razvojne stopnje; obiskala jih je že mravlja.

Foto: Gabrijel Seljak

deno roso, mano. Zaradi svojega hitrega, rekli bi lahko kar eksplozivnega razmnoževanja, lahko naredijo veliko škodo na sadnem drevju, kot so marelice, slive, jabolane, zlasti pa na hruškah. Škoda nastane zaradi neposrednega zajedanja rastlin, drevesa slabijo, plodovi so slabše kakovosti in včasih zamazani z mano. Na plasteh mane, ki se cedi po vejah in deblih, se lahko začno razvijati škodljive plesni. Bolšice med rastlinami lahko prenašajo nevarne bolezni, kot so na primer fitoplazmoze.

Tri četrtine vrst bolšic v Sloveniji imajo en zarod letno, druge dva, izjemoma celo štiri. Preobrazba pri bolšicah je nepopolna, kot to bolje poznamo na primer pri koblicah. Iz jajčeca se razvije nimfa, ki je podobna odrasli živali, nima pa kril in spolnih organov. Ko raste, se večkrat levi, sledijo si razvojne stopnje in po zadnji levitvi se preobrazi v odraslo žival. Vmes pa se izdatno hrani s sokom svojega gostitelja in izloča mano.

Spoznali smo predstavnike še ene skupine žuželk, ki lahko kot njihovo gozdno sorodstvo, listne ušice in kaparji, izdatno izločajo mano. Kadar se vsa ta družčina izdatno namnoži, vreme pa je toplo in soparno, začne izločati mano. Čebelarji pa pravimo, žal ne prav pogosto, da med vsak kol!